

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу Бондаренко Владислави Вікторівни на тему: «Використання білково-вітамінної мінеральної добавки «Мінактивіт» в годівлі молодняку свиней», подану на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук за спеціальністю 06.02.02 – годівля тварин і технологія кормів.

Актуальність теми. Дисертаційна робота В.В. Бондаренко виконана на актуальну тему, важливу для вирішення проблеми забезпечення населення України дешевою високоякісною свининою. Однією з основних умов підвищення продуктивності свиней є забезпечення їх повноцінною годівлею. Але в сучасних умовах реформування аграрного сектору України ще виникають проблеми за яких складно забезпечити тварин якісними раціонами, збалансованими за необхідними поживними і біологічно активними речовинами. Тому одним зі шляхів підвищення використання поживних речовин кормів тваринами є збагачення раціонів кормовими добавками різної природи, зазвичай це премікси, БВМД та інші.

У господарствах різних організаційних форм свинина виробляється на малоінгредієнтних зернових раціонах за сухого типу годівлі. За таких умов збалансувати раціони за рекомендованими елементами живлення без застосування збагачувальних добавок різного складу досить важко. За умови введення до зернових кормів білково-мінеральних добавок можна суттєво знизити собівартість виробництва свинини. Такі добавки, що виробляються комбікормовою промисловістю, постійно удосконалюються і їх вплив на продуктивність, обмін речовин та якість продукції не з'ясовані. Тому наукові дослідження про вплив кормової добавки «Мінактивіт» в годівлі молодняку свиней є актуальними.

Дослідження проведені в рамках наукової теми «Розробка та вивчення ефективності використання нових біологічно активних добавок на основі ензимів у годівлі сільськогосподарських тварин», якою займаються співробітники кафедри годівлі сільськогосподарських тварин та водних біоресурсів Вінницького національного аграрного університету в 2013–2017 роках, як складової частини наукової теми «Застосування альтернативних джерел поживних та біологічно активних речовин у тваринництві і птахівництві» установи-координатора наукових досліджень – Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С.З. Гжицького, номер державної реєстрації 01.08U006790.

Наукова новизна отриманих результатів. Уперше обґрунтовано ефективність використання в годівлі молодняку свиней при вирощуванні і відгодівлі нової БВМД «Мінактивіт» та її позитивний вплив на продуктивність тварин, якість свинини, показники перетравності корму і крові.

Наукову новизну підтверджено патентом України на корисну модель № 109884 «Спосіб підвищення продуктивності молодняку свиней».

Практичне значення одержаних результатів. Одержані результати досліджень дозволяють більш повно забезпечити молодняк свиней необхідними елементами живлення шляхом згодовування БВМД «Мінактивіт» у зерновому раціоні: 25% (стартер) у фазу годівлі 14–30 кг; 15% (гроуер) – у фазу від 30 до 60 кг; 10% (фінішер) – від 60 до 110 кг, що дозволить у виробничих умовах підвищити середньодобові приrostи на 49 г, або на 8,43%. При цьому одержується 284,6 грн/гол. чистого прибутку за рівня рентабельності 19,6%, проти 15,6% – в базовому варіанті.

Результати досліджень впроваджено в умовах ФОП Пирін Б.В. Тиврівського району Вінницької області, а також використовують у навчальному процесі Вінницького національного аграрного університету при підготовці фахівців зі спеціальності „Технологія виробництва та переробки продукції тваринництва.

Практичне значення досліджень підтверджується технічними умовами України 10.9-00497236-018 : 2014.

Ступінь обґрутованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Структура, зміст дисертації, результати проведених досліджень їх аналіз і узагальнення, висновки та рекомендації виробництву свідчать, що дисертація спрямована на вирішення конкретної проблеми, а саме: вивчення продуктивності та обміну речовин молодняку свиней, а також якості продукції за згодовування БВМД «Мінактивіт», що включає комплексний препарат Біло-Актив (жирні кислоти) та клітини крові. Таким чином, дисерантка забезпечила вирішення мети і завдань досліджень, в результаті чого було одержано цінні дані для сільськогосподарської науки, а також підтвердила доцільність використання БВМД в годівлі свиней при малоінгрідієнтних зернових раціонах.

Цифровий матеріал дисертаційної роботи статистично оброблено, проаналізовано, аргументовано, узагальнено, тому наукова інформація, що одержана дисеранткою не викликає сумніву. Достовірність результатів також повністю підтверджується первинною документацією.

Висновки і пропозиції виробництву логічно виходять із результатів досліджень, глибоко і всебічно обґрутовані, мають безперечну цінність для сільськогосподарської науки та виробництва.

Кількість і об'єм публікацій є достатній для проведення захисту дисертації, оскільки автором опубліковано 13 наукових праць, з яких 6 у наукових фахових виданнях, 5 – матеріали конференцій, 1 – патент на корисну модель і 1 – технічні умови. Опубліковані матеріали повністю висвітлюють зміст дисертації.

Загальна оцінка окремих розділів дисертації. Дисертація складається зі вступу, огляду літератури, методики та основних методів досліджень, результатів досліджень, висновків та пропозицій виробництву, списку використаних джерел та додатків. Викладена на 187 сторінках комп’ютерного тексту, містить 37 таблиць, 1 рисунок, 42 додатки.

Список використаних джерел включає 215 найменувань, у тому числі 51 – латиницею.

Структура дисертації відповідає вимогам ДАК України.

У **вступі** обґрунтовано актуальність роботи, визначено її мету, завдання, об'єкт і предмет, розкрито наукову новизну, теоретичне і практичне значення роботи, подано дані про апробацію і впровадження результатів досліджень .

Перший розділ (**огляд літератури**) в основному відзеркалює тему дисертаційної роботи і є підставою для обрання напряму і проведення намічених досліджень. У розділі в межах 3-х підрозділів дисертантою зроблений детальний аналіз повноцінності годівлі, роль кормових добавок у годівлі свиней. Окремими підрозділами подана характеристика БВМД, обмін речовин та якість продукції. .

У другому розділі **«Матеріал та методика досліджень»** представлено загальні схеми досліджень, умови їх проведення, а також методики визначення окремих показників. Методики досліджень підібрані досить вдало, з урахуванням сучасних досягнень та класичних тверджень, не викликають сумнівів, вони викладені логічно, послідовно, із посиланням на першоджерела. Інформація розділу достатня і відповідає вимогам.

Вагомим за обсягом та суттєвим за змістом є **розділ 3**. Він побудований послідовно, кожен підрозділ завершується коротким висновком і логічно продовжує попередній. Наведені дані у розділі висвітлюють результати впливу БВМД «Мінактивіт» на зміни живої маси і витрати корму; на продуктивність; на фізико-хімічні показники якості м'язової тканини свиней; на перетравність поживних речовин раціону та обмін азоту; на гематологічні показники свиней; на вагові та лінійні показники внутрішніх органів та органів травлення. Висвітлено економічну ефективність виробництва та виробничу апробацію свиней на відгодівлі.

У пункті 3.1 наведено характеристику БВМД «Мінактивіт» та витрати кормів у досліді. Якісний склад БВМД «Мінактивіт» включає 9 показників енергетичної природи, 11 – мінеральної і 14 вітамінів, крім того, введені

антиоксидант, ароматизатор, ензим, препарат «Біло-актив» в обґрунтованих кількостях. З огляду на якісні показники корму контрольної та дослідної груп, дисертантка зазначає, що БВМД «Мінактивіт» забезпечує оптимальний рівень ключових параметрів живлення свиней.

Чи не найважливішим показником є продуктивність свиней. У поданій роботі одержані позитивні результати, які висвітлені в підрозділі 3.2, 3.2.1–3.2.4. Згодовування молодняку свиней, що вирощується на м'ясо, нової БВМД «Мінактивіт», сприяє збільшенню середньодобових приростів на 95 г, або на 15,68 %:701 г у тварин дослідної групи і 606 г у контролі. Споживання БВМД «Мінактивіт» в раціоні молодняку свиней зумовлює зменшення витрат корму на 1 кг приросту на 0,73 ЕКО, або на 13,57 %.

В таблиці 3.24 представлені дані перетравності поживних речовин раціонів та балансу азоту. Вони свідчать про підвищення: сирого протеїну – на 6,43%; сирого жиру – на 4,96%; сирої клітковини – на 8,38%; сухої й органічної речовини – на 2,1%. Відкладення азоту в тілі тварини від прийнятої його кількості було на 7,25% більшим від контрольного значення, а коефіцієнт використання азоту підвищився на 6,77%.

Розділ 3 завершується економічною оцінкою досліджень, де зазначається, що чистий прибуток з досліджуваної групи за період виробничої перевірки становить 31306 грн, або 284,6 грн на голову за рівня рентабельності 19,6%.

У розділі 4 обґрунтовано інтерпретовані одержані в дослідах результати, досить вдало проведено порівняльний аналіз і узагальнення власних досліджень з досягненнями сучасних вітчизняних та зарубіжних дослідників. Автор зуміла взаємопов'язати одержані результати досліджень для доведення завершеності поставленої мети і правильності вибору досліджень.

Висновки та пропозиції виробництву експериментально обґрунтовані та випливають із результатів досліджень.

Дисертація написана державною мовою на достатньо високому рівні, грамотно і кваліфіковано.

Оцінюючи в цілому дисертаційну роботу В.В. Бондаренко позитивно, слід вказати і на деякі загальні зауваження і побажання:

1. Оцінюючи розділ 1 «Огляд літератури», слід відмітити його досить широку інформацію щодо систем нормованої годівлі. Доцільніше було б акцентувати увагу на принципи розробки та використання нових БВМД згідно потреб сучасного свинарства.

2. У вступній частині дисертації наукову новизну можна було б сформулювати більш конкретно відповідно до отриманих наукових результатів.

3. Відсутні посилання на авторів методики проведення науково-господарського досліду (стор. 44), вивчення забійних показників (стор. 47).

4. На стор.51 в тексті йдеться про склад БВМД «Мінактивіт» до якого входять кормові засоби які швидко псуються - м'ясо-кісткове борошно, клітини крові, макуха соєва. Який термін його зберігання, де і як вносилася ця добавка до комбікорму, хто виробник БВМД?

5. На стор. 68 дисертаційної роботи табл.. 3.11 автор представив показники контрольного забою піддослідних тварин, незрозуміло, чому передзабійна вага тварин контрольної і дослідної групи різна. Це ж пояснює, чому забійний вихід був вищим в дослідній групі і м'яса, безумовно, буде більше і сала також. В даному випадку краще було б показати в порівнянні вік досягнення 100 кг живої маси тваринами.

Або, було б все зрозумілим як би здобувач наголосив, що відгодівля тварин контрольної групи тривала до досягнення ними середньої ваги 100-105 кг, при цьому тварини дослідної групи за цей же період відгодівлі важили в середньому 119,4 кг.

6. На стор.70, автор відмічає, що згодовування БВМД «Мінактивіт» сприяє збільшенню маси серця, легень, печінки, підшлункової залози. Це висловлювання спірне, тому що вага свиней дослідної групи при забої була

суттєво більшою, тому і всі внутрішні органи будуть важчими.

7. На стор.73 таблиця 3.15 наведено фізико-хімічні показники найдовшого м'яза спини молодняку свиней, із результатів яких видно, що відмічено вірогідне збільшення калорійності м'яса, проте вказано про зменшення умісту жиру. Поясніть з чим це пов'язано?

8. На стор.76 таблиця 3.16 автор відмічає вірогідне збільшення рівня всіх замінних і деяких незамінних амінокислот в м'язовій тканині – питання: за рахунок чого? Хіба годівля тварин контрольної групи була не збалансована?

9. На стор.86 таблиця 3.24 автор відмічає вірогідне збільшення перетравності клітковини, жиру і протеїну, виникає питання: за рахунок чого це сталося? Особливо клітковини.

10. На стор.110 – Висновки № 1, автор відмічає збільшення середньодобових приростів молодняку свиней дослідної групи у фазі годівлі від 14 до 30 кг на 49 г, а по таблиці 3 автореферату виходить 40 г, який же з показників – вірний?

11. У дисертації зустрічаються окремі граматичні та технічні помилки, русизми, невдалі вирази.

Загальний висновок. Вважаю, що вказані зауваження не знижують наукової та практичної цінності проведених досліджень і основних висновків дисертаційної роботи. Дисертація Бондаренко Владислави Вікторівни є закінченою науковою працею, виконана з використанням сучасних методик, у ній отримані дані щодо використання БВМД «Мінактивіт» в годівлі молодняку свиней. Результати можуть бути використані в господарствах, що спеціалізуються на виробництві продукції свинарства, в подальшій науковій роботі та у навчальному процесі.

Автореферат у повній мірі відображає основні положення дисертації.

Дисертаційна робота має внутрішню послідовність, написана логічно, грамотно. За формою, обсягом досліджень та змістом відповідає вимогам

ДАК п.9,11,12,13 "Порядку присудження наукових ступенів", затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р., № 567, а її автор Бондаренко Владислава Вікторівна на основі публічного захисту заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук за спеціальністю 06.02.02 – годівля тварин і технологія кормів.

Офіційний опонент:

доктор с.-г. наук, професор
декан факультету технології виробництва
та переробки продукції тваринництва
Полтавської державної аграрної академії

А.А. Поліщук

Підпись засвідчує,
начальник відділу кадрів

